

แก้เส้น

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่)

ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เรื่อง “ขอพร” คำว่า “ขอพรๆ” เราเคยสั่งไว้แล้วว่าไม่ควรจะเขียนคำถามมา เวลา
ครั้งที่แล้วว่าจะขอมาพบ เราก็ไม่ให้พบ เราไม่ให้พบเพราะว่าเราได้คุยกันแล้วไง เราได้คุยกัน
แล้ว เราได้ตอบปัญหาไปเยอะมาก คำว่า “ตอบปัญหาไปเยอะมาก”

เวลาคนถามปัญหา ปัญหาถ้าเราได้ออกแล้ว มันก็เหมือนกับเราได้คุยกันแล้ว ถ้าได้
คุยกันแล้ว ถ้าทำตามนั้น สัจธรรมๆ มันก็เป็นตามนั้น ถ้าไม่ได้ทำตามนั้นมันก็แบบว่าต่อล้อ
ต่อเถียง มันเป็นการต่อล้อต่อเถียง เอาแพ้อาชนะ มันไร้สาระ

ถ้ามันไร้สาระ ถึงบอกว่า จะตอบคำนี้อีกครั้งหนึ่ง แล้วถ้าคราวหน้าเขียนมาจะไม่
ตอบเหมือนเดิม จะไม่ตอบเหมือนเดิม แต่ที่เขียนมาคราวนี้แบบว่ามันน่าเห็นใจนิดหนึ่งที่เขา
บอกว่ามันจะเป็นแวนเป็นกรรมกันต่อเนื่องไปไง มันควรจะจบกันที่นี่

ฉะนั้น คำถามนะ

ถาม : เรื่อง “ขอพร”

กราบนมัสการหลวงพ่อกี่เคารพเป็นอย่างสูงคะ สวัสดิ์ปีใหม่คะ ลูกขออวยพรให้
หลวงพ่อกับสุขภาพร่างกายแข็งแรงนะคะ ตอนนี้อยู่รู้สึกสบายใจดี ดีขึ้นแล้ว ลูกแค่ต้องการ
กราบขอขมาหลวงพ่อกับปีที่ผ่านมาๆ มาเท่านั้นคะ ถ้ากรรมใดที่ลูกทำผิดพลาดไป ไม่
ถูกต้อง ไม่เหมาะสม (ลูกเข้าใจว่าลูกทำผิดหมดคะ) ลูกเสียใจมาก ลูกไม่มีเจตนาคะ ขอความ
เมตตาหลวงพ่อกับช่วยงดโทษล่วงเกินอันนั้นด้วยคะ ลูกต้องขอโทษทุกคนด้วยนะคะ ลูกไม่ได้
ศึกษามาก่อน ลูกไม่มีความรู้อะไรเลยคะ ลูกอยากจะทำดีต่อไป ไม่อยากจะมีอะไรค้าง
ในใจ ลูกจึงขอกราบขมา มา ณ ที่นี้ด้วย กราบขอบพระคุณคะ ลงชื่อเขา นะ

ตอบ : ใ้อสิ่งทีคั่งค้ำงๆ สิ่งทีคั่งค้ำง สพะเพ สดุดา สัตว์ท้งหลายเป็นเพือนเกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันท้งหมดท้งสิ้น ผลของวิภูฏะๆ คนเกิดมาแล้วผลของวิภูฏะ เราจะมาเจอกันนะ เหมือนวิภูฏะไง เหมือนขยะ เวลาผ่านมามันลอยตามน้ำมา มันมาเจอกัน แล้วมันก็จะแยกจากกันไป

มันมาพบกัน ผลของวิภูฏะ การเกิดการตาย เราเกิดมาภพชาติหนึ่งแล้วเราก็ดูเจอ กัน เสร็จแล้วเราก็ดูตายพลัดพรากจากกันไป เวลาตายพลัดพรากจากกันไป ต่างคนต่าง เกิด เวลามารวมมาเจอกัน เวลามารวมมาเจอกัน เวลาตายแล้วเราก็ดูต้องพลัดพรากจากกันไป ฉะนั้น สิ่งทีเป็นสัจจะ มันเป็นสัจจะอย่างนั้น ถ้าเป็นสัจจะอย่างนั้น นี่ผลของวิภูฏะๆ ไง

การเวียนว่ายตายเกิดในวิภูฏะ สิ่งทีเรามาเจอกันแล้ว ถ้าเราทำสิ่งใดเป็นบุญกุศล ร่วมกันเป็นสิ่งใดมันก็เป็นบุญกุศล มันเป็นสายบุญสายกรรมร่วมกันไป ถ้ามันเป็นความ ผิดพลาด เป็นความกระทบกระเทือนกัน มันก็เป็นบาปอกุศลทีฝังใจกันไป นั้นพุดถึงผลของ วิภูฏะๆ ไง

ฉะนั้น ผลของวิภูฏะ เวลาเราเกิดมาแล้วมาพบกัน เรามาเจอกัน หลวงพ่อก็ต้งเกิด แก่ เจ็บ ตาย เราก็ดูต้งตายไปข้างหน้า โยมก็ต้งเกิดมาแล้วมีครอบครัว มีสถานะทาง สังคม มีต่างๆ โยมก็ต้งดำรงชีวิตไปจนกว่าโยมจะหมดอายุขัยไป พอหมดอายุขัยไปก็ต่าง คนต่างไปไง

ทีนี้ต่างคนต่างไป เวลามีชีวิตอยู่ เรามาพบกัน เวลามารวมกัน เขามาอ่านในเว็บไซค์ แล้วเขาต้งใจเขาก็ถามปัญหา มา เราก็ดูตอบปัญหาของเขามาเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไป แต่ปัญหา มันถามแล้วถามเล่า ถามแต่ซ้ำๆ ซากๆ ไง ถ้าซ้ำๆ ซากๆ เวลาตอบอย่างหนึ่งก็ไปอีกอย่าง หนึ่ง ตอบอย่างหนึ่งก็ไปอีกอย่างหนึ่ง ตอบจนแบบว่าเหมือนกับคนพุดกันไม่รู้เรื่อง

ถ้าคนพุดรู้เรื่องนะ สัจจะก็เป็นสัจจะนะ สัจจะเป็นสัจจะ ผิดเป็นผิด ถูกเป็นถูก ถ้าผิด เป็นผิด ถูกเป็นถูก เราพุดเทศนาว่าการกันไปแล้ว ได้ตอบปัญหาไปแล้ว ก็แก้ไขต้งแปลงให้ เป็นตามนั้น ถ้าแก้ไขต้งแปลงไปตามนั้นแล้ว ถ้ามันทำเสร็จตามนั้นแล้วมันไม่มีผล มันไม่ เป็นความจริง ก็พุดมาสิว่ามันไม่มีผล ไม่เป็นความจริงอย่างไร

ใ้อนี้ไม่อย่างนั้นนะ ชักเข้าชักออก ชักเข้าชักออกอยู่อย่างนั้นนะ แล้วเหมือนกับเอา แพ้เอาชนะกันนะ มันมาพุดกันแบบว่ามันไร้สาระ

นี่เขายกกว่าเขาผิด เขาว่าเขายอมรับผิด สิ่งที่เขาผิดพลาดไปแล้ว ผิดพลาดไปแล้ว สิ่งที่เขาผิดพลาดไปแล้วก็ผิดพลาดไปแล้วใช่ไหม แล้วสิ่งที่มีอะไรค้างคาใจ ไม่อยากให้มีค้างคาใจกัน

ไอ้ตรงนี้ ที่อยากจะพูดก็พูดตรงนี้ ไอ้ที่ว่าจะพูดอยู่วันนี้ก็แค่นี้แหละ แค่ว่า ถ้าไม่อย่างนั้นมันจะมีสิ่งที่ค้างคาใจกันไป เรามาพบกัน เรามาทำสิ่งใดแล้วมันเป็นเวรเป็นกรรมต่อไป

อโหสินะ เราไม่มี อย่างที่ว่า เราไม่ได้ผูกเจ็บใครทั้งสินะ เพราะอะไร เพราะว่าเรามาเพื่อจะแก้ไขเราเหมือนกัน ถ้าเราจะมาแก้ไขสิ่งใด ถ้าสิ่งที่ไม่ดีงามเราก็จะทำให้มันดีขึ้นมา จะทำให้มันดีขึ้นมา สิ่งใดที่มันผิดพลาดไปก็ขอภัยต่อกัน นี่เป็นลูกศิษย์เป็นอาจารย์กันมา มหาปวารณาวันออกพรรษาแล้วเขาก็ปวารณากันไป ถ้ามีสิ่งใดผิดพลาดกันก็ให้เตือนกัน ให้ออกกัน นี่มันก็จบกันไป นี่มันก็จบกันไปใช่ไหม ที่นี้จบกันไป

ที่นี้เวลาที่ตอบปัญหาไป ภาษาเรานะ คนมีศรัทธา คำไหนคำนั้น พูดคำเดียว พูดเสร็จแล้วก็ถือว่าเสร็จ นี่ก็เหมือนกัน เวลาพูดแล้วก็แล้วกันไป จบก็คือจบไปแล้ว เป็นศรัทธา นะ นี่คือน้ำคำ กลืนน้ำลายตัวเอง คำว่า “กลืนน้ำลายตัวเอง”

นิสัยเราเป็นแบบนี้ พูดคำไหนคำนั้น แล้วพอบอกไปแล้ว พูดแล้วก็ชักเข้าชักออก ชักเข้าชักออก มันน่าเบื่อหน่าย พอมันน่าเบื่อหน่ายนะ ภาษาเราว่ามันเสียเวลา มันเสียเวลาเสียเวลาที่เราจะตอบปัญหาคนอื่น เสียเวลาที่เราจะมาพูดคุยกับคนอื่น

ถ้ามันเป็นการเสียเวลา เป็นการพำเพ็ญ เราจะบอกว่า ภาษาโลกนะ มันแค่พูดกันแค่ว่า มันไร้สาระ พอไร้สาระแล้ว แล้วพูดย้ำแล้วย้ำเล่ามันก็ยังย้ำอยู่อย่างนั้นนะ มันก็พลิกไปพลิกมาอยู่อย่างนั้นนะ แล้วมันเสียเวลาเราเปล่าๆ เราถึงได้ให้มันจบกันไป

แต่ถ้าบอกว่า สิ่งใดที่มันค้างคาใจกัน ขอขมาลาโทษ

เราไม่ถือโทษตั้งแต่ต้น ว่าอย่างนั้นเลย ถ้าเราถือโทษนะ เราจะมาเปิดเว็บไซต์ไม่ได้ การเปิดเว็บไซต์นี้เขาวางแผนนะ เปิดเว็บไซต์เอาแบบหลวงตา ถ้าใครมีทุกข์ ใครมีความไม่เข้าใจสิ่งใดในศาสนา ให้ถามเข้ามาได้

แต่จะมาระบายอารมณ์ใส่เว็บไซต์เราไม่ได้ เราถึงแบบว่าไม่มีการโต้ตอบ ถ้าเขียนปัญหา มา เราก็ตอบปัญหานั้นไป วางแผนไว้แล้วว่าไม่ให้มันกระทบกระเทือนกัน ไม่ให้มาถากมาถางกัน

เพราะธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเลยนะ คนเกิดมาถือชวานกัน มาคนละเล่มคือปาก ถากกันไปก็ถากกันมา

ถ้าเราจะมาถากกันแล้วไม่ต้องถาก แต่ถ้ามีปัญหาอะไรถามเข้ามา แล้วถ้ามันเป็นธรรม เราจะตอบไป เราตอบไปเพราะว่าเวลาเราบวชใหม่ๆ เราแสวงหาครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์ตอบผิดตอบถูก ตอบด้วยความเข้าใจของเขา

ไอ้เราบวชใหม่ๆ เราก็เชื่ออะ ปฏิบัติไปหลงไหลไปกับเขา ผิดพลาดไปกับเขา จนกว่าพอเจอหลวงปู่จวน “สิ่งที่ว่ามันสงบๆ มา อวิชชาอย่างหยาบๆ คือความฟุ้งซ่านของพวกเรามันแค่สงบตัวลง อวิชชาอย่างกลางท่านยังไม่เห็นมันเลย อวิชชาอย่างละเอียดในใจของท่านอีกมหาศาลเลย”

เออ! จริง จริง ตั้งแต่นั้นมาก็อยู่ที่นั่นปักหลัก แล้วเอาจริงเอาจังกับท่าน เพราะอะไร เพราะคนคอยตอบคอยบอกมันมี ความอุปประจำข้าง ในเมื่อข้างมันมีความอุปคองฝีกหัด แล้วมันก็ติดความนั้น แต่พอเครื่องบินตก เราก็หันหัวเข้าบ้านตาดเลย

เพราะมันเคยผิดพลาดมามาก เคยผิดพลาดมามาก แล้วไอ้ความข้างที่มันไม่เป็นมันพยายามจะเอาข้างไปเที่ยวเป็นข้างเร่ร่อนหาแต่ผลประโยชน์ของมัน ไอ้เราก็เป็นข้างแบบนั้น โดนเขาชักนำไป เลี้ยงอ้อยๆ จะกินมันก็คอยเอาเหล็กแหลมทิ่มแทง โอ้! มันทุกข์ สภาพแบบนี้แหละ เจอสภาพแบบนี้มา

ฉะนั้น ในปัจจุบันนี้ที่มาตอบปัญหาอยู่ทุกวันนี้ก็เพราะสภาพอันนั้นนะมันฝังใจ ไปไหนมา สามวาสองศอก ถามอย่างหนึ่งก็ตอบไปอีกอย่างหนึ่ง แล้วไอ้คนไม่เป็นมันก็อะไรเป็น วุฒิภาวะไปวัดไม่ได้ มันก็เชื่อตามๆ กันไป

ไอ้เรานี่มาพูดๆ อยู่ที่นี่ เราก็พยายามวางแผนไว้เลย เว็บไซต์ ถ้าใครอ่านแล้วมีสิ่งใดเป็นประโยชน์ สาธุ ถ้าใครอ่านแล้วขัดหูขัดตา ไม่เป็นประโยชน์กับใคร ก็ให้ผ่านไป นี่ไง ทำประโยชน์กับโลกนี้ วางแผนมาอย่างดี

แล้วพอมาทอบปัญหาหนี้ มันถามไปถามมาซ้ำๆ ซากๆ

บอกสิ่งใดก็แล้วแต่ เราก็ทำตามนั้นสิ ถ้าทำแล้วมันไม่ประสบความสำเร็จหรือทำแล้วมันผิดพลาดก็เขียนมาติเตียนได้เลย หลวงพ่อบอกอย่างนี้ๆ แล้วมันไม่เป็นอย่างนี้ๆ ก็ว่ากันมาตามนั้น ก็พูดมาสิว่าเวลาทำแล้วมันผิดอย่างไร

มันไม่อย่างนั้นนะ โอ้โฮ! มันน้ำท่วมทุ่งอะไรก็ไม่รู้ ก็เลยให้มันจบกันไป เห็นไหม

แล้วเวลาทำสิ่งใดไป เราถึงวางแผนไว้แล้วเพื่อจะมาช่วยโลกๆ ทั้งนั้นนะ เพื่อประโยชน์ ถ้าเป็นโทษไม่เอา เวลาคนนั้นคนนี่มา เข้ามาศึกษาแล้ว เข้ามาดูแลแล้วก็อยากจะช่วยเหลือ ขอเลขบัญชี จะไปเปิดบัญชีเพื่อเรียไรมาช่วยเหลือ

ไม่ต้องๆ เราบอกแล้ว เราหาเรื่องเอง เราต้องรับผิดชอบเอง ไม่ต้องมายุ่ง ไม่ให้ใครเข้ามายุ่งทั้งนั้นนะ เพราะเพื่อประโยชน์กับโลกใจ ที่นี้ประโยชน์กับโลก นี่คำถามใจ

จะนั้นบอกว่า “ถ้าสิ่งใดที่ผิดพลาด ลูกเข้าใจผิดไปก็ให้จบกันไป เสียใจมาก ไม่มีเจตนา ขอความเมตตาหลวงพ่อช่วยงดโทษให้”

ตั้งแต่ลงมาเปิดเว็บไซต์ก็รู้อยู่แล้วว่ามันจะมีปัญหาอะไร แล้วถ้ามีปัญหาอะไรไปแล้วเราไม่ต้องการพบปัญหาใดๆ ทั้งสิ้น ปัญหาของโลกก็ให้โลกเขาแก้ไขกันไป ปัญหาของธรรมใครประพฤติปฏิบัติแล้วมีความไม่เข้าใจ มีความติดขัดอย่างไรให้ถามมา

แล้วถ้าเราตอบไปแล้ว เราตอบแล้วมันผิดพลาด ครูบาอาจารย์ในประเทศไทย ครูบาอาจารย์ในโลกนี้มีเยอะแยะ เวลาตอบไปมันเป็นสาธารณะ ใครก็เห็นได้ทั้งนั้นนะ เอามาวิเคราะห์วิจัยได้ ถ้ามันผิด มันไม่ถูกต้องอย่างใดก็ว่ากันไปตามนั้น

แต่ถ้ามันถูกต้องหรือว่ามันตอบไปแล้วเรายังทำไม่ได้ ก็พยายามจะฝึกหัดปฏิบัติให้มันได้ผลตามนั้น เพราะผลตามนั้นมันเหมือนกับยาทางเคมี เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยเขาให้ยาแล้ว ยาทางเคมีนั้นมันก็จะไปให้ผลกับกิเลส ไปให้ผลกับความเศร้าใจอันนั้น ถ้ามันทำแล้วมันมีผลข้างเคียงอะไรก็บอกมา ถ้าถามปัญหาอย่างนี้เราพอใจมากนะ

ไอ้มันน้ำท่วมทุ่งอะไรร้อยแปดไปเลยละ กลายเป็นศิราณีตอบปัญหาหัวใจอย่างนั้นนะ โอ๊ย! ไม่ใช่ ไอ้ไม่ใช่ศิราณีนะ ไอ้นี้เขาตอบปัญหาธรรมะ ปัญหาหัวใจไม่ต้องเอามาถาม ปัญหาหัวใจมันเรื่องกิเลสทั้งนั้นนะ แล้วมันจบกันไปแล้ว ถ้าจบไปแล้วก็คือจบ

ที่พูดวันนี้เพราะต้องการบอกว่า เขาบอกว่าไม่อยากให้มันมีอะไรค้างคาในใจของเขา เราจะบอกว่า **สพฺเพ สตุตฺตานะ** เราเป็นมนุษย์ เราเป็นสัตว์มีชีวิตเกิด แก่ เจ็บ ตายด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น จงเป็นสุข ๆ เกิด อย่าได้เบียดเบียนซึ่งกันและกันเลย เราไม่เบียดเบียนใครทั้งสิ้น

แต่เวลาตอบปัญหาธรรมะ ถ้าใครยึดมั่นถือมั่นในความรู้ความเห็นของเขามันอาจจะเทือนใจเขาบ้าง อันนั้นก็ขอภัย เพราะเราก็พูดโดยสัจจะ เราเชื่อของเราอย่างนี้ เราพูดตามสัจจะความจริงอย่างนี้ ถ้ามันไปกระทบกระเทือนหัวใจใครบ้าง อันนั้นก็ขอภัย

แต่สิ่งที่ว่า **สพฺเพ สตุตฺตา** เป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตายด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น จงเป็นสุข ๆ เกิด อย่าเบียดเบียนซึ่งกันและกันเลย เราไม่มีสิ่งใดที่จะมาผูกใจเจ็บมาตั้งแต่ต้น ถ้ามันมีสิ่งใดผูกใจเจ็บ เราไม่ต้องเปิดเว็บไซต์ เราอยู่โคนต้นไม้เฉย ๆ เราก็ไม่มีอะไรกระทบกระเทือน แต่ที่เราทำของเราแล้ว

ไม่มี ให้อภัยกันทั้งสิ้น เราให้อภัยทั้งสิ้น ไม่มีสิ่งใดผูกอาฆาตมาดร้ายใครทั้งสิ้น เราออกมาหาเรื่องเอง ถ้าเราจะสะดุดล้มเองบ้าง มันก็คงจะไปใส่ยาแดงแผลถลอกปอกเปิกของเราเองได้ ไม่มีปัญหา ไม่มีปัญหานะ

เราจะบอกว่า ผู้ถามให้สบายใจได้ ไม่มีสิ่งใดจงเวรจงกรรมต่อกัน ไม่มี สะอาดบริสุทธิ์ แล้วจะตอบอันนี้เป็นอันสุดท้าย แล้วไม่ต้องเขียนมาอีกนะ ไม่เอา เพราะโดยสัจย์มันเป็นสัจย์ว่าจบคือจบ แล้วถ้ามันจะมาอีกมันก็ต้องไป ภาษาเราว่า กวนน้ำให้ขุ่นอยู่นั้นนะ ไม่เป็นประโยชน์หรอก

ฉะนั้น ไอ้เรื่องที่ว่าผูกใจเจ็บ ไอ้พวกที่ว่ามันตกค้างในใจ เลิกแล้วต่อกัน ไม่มีสิ่งใดผูกพันต่อกัน ถ้าจะมีก็มีแต่คุณงามความดี มีก็แบบว่า เราเป็นมนุษย์ด้วยกัน เราเกิดมาพบพระพุทธศาสนาด้วยกัน พระพุทธเจ้าฝากธรรมวินัยไว้กับบริษัท ๔ ด้วยกัน เราเป็นชาวพุทธด้วยกัน ต่างคนต่างแสวงหาความดีของตัวเองนะ ในเมื่อเราคุยกันแล้วไม่เข้าใจต่อกัน จบ

ถาม : เรื่อง “การบริจาคสร้างอาคารปฏิบัติธรรม”

กราบนมัสการหลวงพ่อด้วยความเคารพอย่างสูงเจ้าค่ะ หนูมีคำถามเพื่อขอเมตตา หลวงพ่อตอบดังนี้ค่ะ

เมื่อเราถวายปัจจัยเพื่อสร้างอาคารปฏิบัติธรรมในวัดแห่งหนึ่งแล้ว แต่วัดกลับชะลอไม่ลงมือสร้าง ด้วยเหตุผลว่าจะเป็นภาระในการดูแล ทั้งๆ ที่ตอนแรกพระรูปหนึ่งที่เป็นหัวหน้านำสร้างได้กราบเรียนขออนุญาตเรียบร้อยแล้ว โยมจึงอยากทราบว่า เมื่อเราจบปัจจัยอธิษฐานจิตแล้ว แต่การณกลับเป็นเช่นนี้ จะส่งผลเป็นอย่างไรคะ ขอบพระคุณค่ะ

ตอบ : จะส่งผลเป็นว่าไม่ได้สร้างสิคะ สิ่งที่มีมันไม่ได้สร้างแล้วมันก็จบไปแล้วสิคะ

นี่ไง เวลาที่ว่าเป็นสัจจะเป็นความจริงนะ ถ้าเป็นสัจจะเป็นความจริง อริยสัจเป็นอริยสัจ สัจจะเป็นสัจจะ เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านไม่เคยได้สร้างสิ่งใดเลย

เราอยู่กับหลวงตานะ หลวงตาเวลาท่านพูด ท่านพูดด้วยความภูมิใจ “เรายังระลึกไม่ได้เลยว่าเราไปสร้างถาวรวัตถุไว้ที่ใดบ้าง ไม่มี”

หลวงตาท่านไม่สร้างถาวรวัตถุเลย ท่านไม่ทำเลย แต่เวลาหลวงตาท่านทำนะ ท่านทำท่านพยายามกระหนาบ ท่านพยายามให้พระประพฤติปฏิบัตินะ

เวลาพระลาท่านออกไปวิเวก เวลาออกไปวิเวก ออกไปประพฤติปฏิบัติ เวลากลับมาท่านจะถามเลย ได้อะไรมาๆ ได้ยาผีมาหรือได้สัจธรรมมา

ใครอยู่ที่บ้านตาด เวลาลาท่านไปวิเวกนะ เวลากลับมา ตอนนั้นนะหนาวที่สุด ท่านจะถามว่า ไปที่ไหนมา ไปป่าไหนมา ไปเขาไหนมา

แต่ถ้าเราไม่ได้ไป เราก้ไปเทศบาล ๑ เทศบาล ๒ มา ท่านบอกว่า ถ้าไปเทศบาล ๑ เทศบาล ๒ คือเข้าไปคลุกคลี เข้าไปในสังคม มันจะได้ยาเสพติดมา

ยาเสพติดคือหัวใจมันไปเสพติด หัวใจมันไปรู้ไปเห็นสิ่งใดแล้ว เราจะไปละกิเลสกลับไปเพิ่มกิเลสนะ เราอยากจะเป็นนักธุรกิจ เราอยากไปรู้ไปเห็นต่างๆ มันไปสะสมสิ่งนั้นมา สิ่งนั้นมันเป็นอะไร ในทางศาสนาบอกนั้นนะเป็นยาเสพติด

แต่ถ้าเวลาไปวิเวกมานะ เข้าไปปานนั้นไปเขานั้น ไปภาวนาแล้วจิตมันสงบอย่างนั้น มันฝึกหัดใช้ปัญญาอย่างนั้น มันทำอย่างนั้น ท่านบอก เออ!

นี่ออกไปวิเวกได้ยาเสพติดมาหรือได้คุณธรรมมา

ถ้าได้คุณธรรมมา นี่เวลาท่านเห็น ท่านเห็นตรงนี้ไง หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านไม่เห็นการก่อสร้าง ไม่เห็น เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ที่ไหนก็ได้ ที่ไหนก็ได้ ยิ่งที่ไม่ต้องไปคอยดูแล โคนไม้ต่าง ๆ นั้นมันเป็นประโยชน์มาก นี่พูดถึงว่าถ้าเป็นกรรมฐานจริง ๆ นะ

แต่ที่นี่ไม่อย่างนั้นนะสิ พอที่นี่ไม่อย่างนั้น เขาบอกว่า ถวายปัจจัยไปแล้วสร้างสถานที่ปฏิบัติธรรม พอไปสร้างสถานที่ปฏิบัติธรรมแล้ว โอ้โฮ! ตั้งใจนะ พวกเรามาหนึ่งกันอยู่นี่ เราจะมาร่วมเงินกันจะมาสร้างสถานที่ปฏิบัติธรรม แล้วเอาเงินรวมกัน พอรวมกันเสร็จแล้วก็จะมาเขียนแปลนกัน พอเขียนแปลนก็เริ่มทะเลาะกันแล้ว เฮ้ย! ต้องหนึ่งอย่างนี้ เฮ้ย! ต้องปฏิบัติอย่างนั้น แล้วเวลาไปก่อสร้างก็ทะเลาะกันอีกรอบหนึ่ง พอเสร็จแล้วนะ ก็จะทะเลาะกันอีกรอบหนึ่ง

นี่ไง เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติเราก็ห่วงไปหมดเลย ห่วงความสะดวก ห่วงปฏิบัติ แล้วมันจะปฏิบัติไม่ได้ ถ้าปฏิบัติแล้วมันต้องหนึ่งระยะห่างกันประมาณห้าเมตร ไขว้ข้างหน้าก็เข้ามาข้างหลังไม่ได้ โอ้โฮ! มันวางแผนไว้หมดเลยนะ สร้างกันเสียอย่างดีเลยนะ เวลาไปหนึ่งสองนาที่ทะเลาะกันแล้ว หนึ่งไม่ได้

ครูบาอาจารย์ท่านถึงพูดไง หลวงตาท่านพูดบ่อยมาก เวลาเริ่มต้นก็ทำแก้รำคาญ เวลาเราจะปฏิบัติ อยู่คนเดียวมันก็คิดมาก คิดมากก็หาเรื่องคิด ทำแก้รำคาญ พอทำไป ๆ นะ พอมันติด ทีนี้ไม่ทำจะรำคาญแล้ว

ทีแรกก็ทำเพื่อแก้รำคาญนะ แบบว่างานอดิเรกไง ทีแรกก็ทำเป็นงานอดิเรก พอทำไปทำมาเป็นงานจริงแล้ว ไขว้การภาวนาจะเป็นงานจริงเลยกลายเป็นงานอดิเรกไป งานจริงก็เลยเป็นงานก่อสร้างไป

การก่อสร้าง อู๋! สถานที่ปฏิบัติธรรมนะ สร้างไว้ปฏิบัติธรรมนะ อู๋ฮู! ใต้นุญมหาศาลเลย โอ้ย! สร้างแล้วถ้าใครมาปฏิบัติเป็นพระอรหันต์สักองค์หนึ่งนะ โอ้โฮ! เราจะได้บุญ

มหาศาลเลย โอ้โฮ! คิดไปนู่นเลยนะ แล้วพอทำเสร็จแล้วมันทะเลาะกันบ้านแตกสาแหรกขาด
ไม่รู้ว่าพระอรหันต์สักองค์ก็ไม่ได้ แล้วพวกมันก็อกจะแตก อกจะระเบิด

นี่เริ่มต้น เห็นไหม แต่หลวงปู่มันท่านเริ่มต้นมาเลย จากบวชแล้วเราเข้าป่าเข้าเขาไป
เราจะประพฤติปฏิบัติตามมีตามได้ ที่ไหนมันมีอย่างใดเราก็ทำอย่างนั้น เวลาตอนท่านไปอยู่
กับมูเซอ เวลาเขาเข้าใจผิด

เดินจงกรมตั้งแต่ในป่า รากไม้ทั้งนั้นเลย เดินจนเรียบ สุกท้ายแล้วพอพวกมูเซอมัน
ลงใจแล้ว “อู้ฮู! ตู๋ ตู๋อยู่ได้อย่างไร อยู่ได้อย่างไร มาเดินได้อย่างไร เดินได้อย่างไร” นี่เวลาเขา
มาเห็น

ขอให้เราทำจริงทำจังเถิด ขอให้เราปฏิบัติจริงเถิด แล้วสิ่งที่มันอำนวยความสะดวก
มันจะตามมาเอง แต่เนี่ยยังไม่ทำอะไรเลย จะสร้างแต่สิ่งอำนวยความสะดวกไว้เพื่อจะปฏิบัติ

ทุกคนนะ ก่อนมันจะปฏิบัติมันจะต้องสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกก่อน แล้วพอมันจะ
ไปสร้างแล้วมันก็สร้างยังไม่เสร็จเลย มันทะเลาะกันยังไม่เลิกนู่นนะ

อันนี้พูดถึง ถ้าครูบาอาจารย์ถ้าท่านมีสายตาไกลเสียหน่อยหนึ่ง ใ้เรื่องการ
ก่อสร้างๆ ที่ไหนก็ได้ ปฏิบัติไป ใ้ที่มันจะสร้างได้ มันจะสร้างได้มันก็ต้องแบบว่า บอกว่ามี
หลักหน่อยหนึ่งนะ ถ้าไม่มีหลักแล้ว

การก่อสร้าง หลวงตาท่านสอนนะ การก่อสร้าง การคลุกคลี เป็นศัตรูของการ
ปฏิบัติ เป็นตรงข้ามกับการปฏิบัติ การปฏิบัติเพื่อความสงบความระงับ การก่อสร้าง
การคลุกคลี การพูดคุยเป็นศัตรูของการปฏิบัติทั้งนั้น ก่อนที่เราจะปฏิบัติ เราไปสร้าง
ศัตรูกับการปฏิบัติก่อน แล้วค่อยมาปฏิบัติ

แต่ครูบาอาจารย์ของเรา ท่านปฏิบัติฆ่ากิเลสก่อน ท่านไม่ไปเอาศัตรู เอาสิ่ง
ที่มาทำลายการปฏิบัติเอามาเป็นเหื่อเป็นน้ำก่อน

ใ้ของเราเริ่มต้นอยากจะปฏิบัติ จะสร้างอาคารปฏิบัติธรรม เริ่มต้น เริ่มต้นก็ไปสร้าง
ไปทำแต่เรื่องที่เป็นสิ่งตรงข้ามกับการปฏิบัติ แล้วก็ยังอ้างว่าจะเป็นการปฏิบัติ สังคมเป็นกัน
แบบนี้ เพราะอะไร เพราะวุฒิภาวะของสังคมมันไม่มี

แต่ถ้าผู้พิภวะของสังคมมี เราอยู่กับครูบาอาจารย์มา ครูบาอาจารย์ท่านเตือนประจำ ท่านเตือน ท่านคอยตรวจคอยสอบ แล้วถ้าพระหรือใครมีความรู้สึกนึกคิดอย่างนั้น ท่านบอกพวกพระพวกนี้มีแวนะ มีแวเสียหายหมด มีแวออกนอกทางหมด เพราะอะไร

เพราะเริ่มต้น เริ่มต้นก็ทำเพื่อแก้รำคาญ พอทำไปๆ ไม่ทำ รำคาญนะ พอไม่ทำ รำคาญ ทีนี้เดือดร้อนโยมแล้วแหละ “โยมก็มีน้ำใจจะมาปฏิบัติใช่ไหม แต่ถ้ามาปฏิบัติ เราก็มียุทธศาสตร์ที่จะสร้างที่ปฏิบัตินะ เดือดร้อนกันหมดเลย”

อ้าว! ก็อยากเข้ามาปฏิบัติ แล้วเรามีโครงการจะสร้างอาคารปฏิบัติ เราจะทำอย่างไร ก็เดือดร้อนกันไปหมดนะ ถ้าหัวหน้าไม่มีกึ๋นมันจะพาลูกน้องเดือดร้อนหมด

ถ้าหัวหน้ามีกึ๋นนะ พยายามจะให้เรียบง่าย การปฏิบัติที่ไหนก็ได้ คนเราเกิดมามีชีวิตนะ เวลาเห็น เห็นย่ำหัวใจ หัวใจมันทำที่ไหนก็ได้

เวลาเราพูดนะ เมื่อก่อนเราอยู่ในป่า เวลาฝนมันตก เราเดินชายคา เราก็ว่าเราชมตัวเองนะว่าสุดยอด เวลาอ่านประวัติหลวงปู่หลุย ชิตซ้ายเลย ท่านเดินจงกรมในกลดนะ กลดที่แขวนไว้ หลวงปู่หลุยเดินจงกรมได้

ฟังครูบาอาจารย์สิ เวลาหลวงปู่ชอบ เมืองเลย หน้าหนาวเป็นน้ำแข็งนะ มันอ้างเล่ห์จะไม่ปฏิบัติ ไปนั่งแช่ในตุ่มเลย

ครูบาอาจารย์ของเราปฏิบัติมาแต่ละองค์นะ ตรงข้ามกับกิเลส ไม่ชอบสิ่งใด ทำอย่างนั้น ถ้าชอบ ไม่ทำ ถ้าทำอย่างนั้นแล้ว มันถึงเหลือมาเป็นครูบาอาจารย์ของเรา

แล้วในปัจจุบันนี้มีสภาพแบบนี้ มันจะเหลืออะไร

หลวงตาท่านพูด “ปฏิบัติพอเป็นพิธี”

เห็นครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติแล้วมีชื่อเสียง เราก็จะปฏิบัติบ้าง เวลาปฏิบัติบ้างก็เริ่มยังไม่ได้ทำอะไรเลยนะ มีปัญหาแล้ว นี่ปัญหาการก่อสร้างอาคารปฏิบัตินะ ไม่ใช่การปฏิบัตินะ ยังไม่ได้ปฏิบัติเลย แล้วถ้าปฏิบัติละ

“ถ้าเราถวายปัจจัยเพื่อการก่อสร้างสถานที่ปฏิบัติธรรมในวัดแห่งหนึ่ง แล้วทางวัด กลับชะลอการลงมือก่อสร้าง ให้เหตุผลว่ามันเป็นภาระการดูแล ทั้งที่ตอนแรกพระรูปหนึ่งเป็น หัวหน้า”

ถ้าเวลาเป็นภาระดูแล มันก็รู้ว่าเป็นภาระอยู่แล้ว แล้วเริ่มต้นเราเริ่มต้นมาแล้ว พอ เริ่มต้นมาแล้ว เขาร่วมมือมาแล้ว พอร่วมมือมาแล้วไม่ได้สร้าง ไม่ได้สร้างก็คุยกันให้มันจบ สิ้นไป

แต่ที่นี้คำถามนะ เขาบอกว่า “แล้วถ้าเราจบปัจจัยอธิษฐานจิตแล้ว แต่กลับไม่ทำ เช่นนั้น มันจะส่งผลหรือไม่อย่างไรคะ”

การส่งผลก็ส่งผลเจตนาที่เราถวายสงฆ์ เราถวายวัดเพื่อให้การก่อสร้าง เพื่อเป็นสิ่งที่ ปฏิบัติ แล้วถ้าเขาไม่ได้ก่อสร้าง ไม่ได้ก่อสร้างมันก็เป็นเจตนา เจตนาที่เขาทำผิดพลาดอย่าง ใด ถ้าเจตนาผิดพลาดอย่างไร ถ้ามันเป็นกรรมนะ ถ้ามันมีความจำเป็น เขาก็โอนเงินนั้นไป ทำผลประโยชน์ในวัดอย่างนั้น มันก็เป็นเรื่องหนึ่งนะ แต่ถ้าเขาไม่ได้โอนเงินวัดไปทำ ประโยชน์เพื่ออย่างนั้น เขาโอนเงินเป็นเรื่องส่วนตัวของเขา นั่นก็เป็นกรรมของสัตว์ เป็น กรรมของเขา

ที่นี้พอมันมา พระเขาก็มีทางเลือกเลี้ยงได้ ทางหลีกเลี่ยง อย่างเช่น เราจะมีสิ่งนี้เป็น ของของสงฆ์ พอของของสงฆ์เสร็จแล้ว แล้วถ้ามันเป็นพระป่า เป็นพระป่าเขาก็ทำอุปโลกน์ ชะ แบ่งตั้งแต่เถระลงมาเลยนะ เอามาแบ่งกัน จากเถระ ถ้าเป็นของสงฆ์ แล้วเงินเป็นของ สงฆ์นี้จะแบ่งได้หรือไม่ อันนี้พูดภาษาเรานะ ฉะนั้น สิ่งนั้นมันเป็นเจตนา ถ้าเจตนาของเขา อันหนึ่ง

แต่ที่นี้คนถามเพราะเงินของเขา เขาจะให้ตอบเป็นวิทยาศาสตร์เลยว่า ถ้าเงินของเขา เขาไปทำแล้วมันจะเกิดผลอย่างไร

เกิดผลมันอยู่ที่กรรมนะ อย่างเช่นอย่างเวลาพระเรา ถ้าพระทุจริต เวลาฉันอาหาร เท่ากับกลิ่นคำข้าวที่เป็นถ่านแดงๆ แต่ละคำกลิ่น เวลาบิณฑบาตมา เวลาครูบาอาจารย์ของเรา เวลาทำนประพฤติปฏิบัติ ท่านบอกว่า “ตั้งแต่บัดนี้ไป เราฉันอาหารด้วยความไม่เป็นหนี้”

คำว่า “ฉันอาหารด้วยความไม่เป็นหนี้” เราจะบอกว่าถ้าเป็นความเชื่อของเราละ เราว่านั่นพระอรหันต์นะ ถ้าพระอรหันต์ท่านพูดนะ ท่านบอกว่าท่านฉันอาหารด้วยความไม่เป็นหนี้

แต่ถ้าเราเป็นพระสมมุติ สมมุติสงฆ์ยังเป็นปุถุชนอยู่ นี่ฉันอาหารมีหนี้เวรหนี้กรรมนะ ฉันอาหารด้วยความเป็นหนี้

แต่เวลาเราฟังครูบาอาจารย์ท่านพูดมา เวลาท่านพูดกับพระเณร “ตั้งแต่บัดนั้น เราฉันอาหารด้วยความไม่เป็นหนี้”

คำว่า “ฉันอาหารด้วยความไม่เป็นหนี้” เพราะไม่มีหนี้แล้ว คือท่านสะอาดบริสุทธิ์แล้ว คำว่า “สะอาดบริสุทธิ์” นะ ทำลายภวาสวะ ทำลายภพ ทำลายแก่นของหัวใจแล้ว มารหาไม่เจอ นั่นคือความไม่เป็นหนี้ เพราะมารหาไม่เจอ นั่นเวลาฉันอาหารด้วยความไม่เป็นหนี้ สิ่งที่มีเจตนาที่สะอาดบริสุทธิ์อย่างนั้นมันก็จบ

แต่ถ้าเรายังสมมุติสงฆ์กันอยู่ เรายังฉันอาหารที่เป็นหนี้ เรายังมีหนี้เวรหนี้กรรมอยู่ บิณฑบาตมาต้องทำให้ตามธรรมวินัยให้มันสมบูรณ์ขึ้นมาให้พ้นจากโทษจากภัย เพื่อความสะอาดบริสุทธิ์ เวลาไปภาวนามันจะได้ภาวนาสะดวก ได้สิ่งใดมาให้เป็นสัมมาทิฐิ ให้มันถูกต้องดีงาม แล้วปฏิบัติให้มันเป็นความจริงนั้น

ถ้าพระที่จะปฏิบัติ ที่ว่าเวลาจะประพฤติปฏิบัติให้เรียบง่าย แล้วปฏิบัติให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์ เขาหวังตรงนี้มาก

เราอยู่ในวงปฏิบัติ สมัยที่เราอยู่ป่าใหม่ๆ เวลาออกป่าไป เวลาพระเข้าป่าไป จะมาปลงอาบัติ จะมาอะไรร้อยแปดเลย

ทุกคนอยากได้ศีล สมาธิ ปัญญา แล้วความทุจริต อกุศล คำว่า “อกุศล” เราเป็นคนทำผิด เวลาจะภาวนา ก็เลสมันขึ้นแล้ว เอ็งโกหก เอ็งเพ็งทำสิ่งนั้นมา มันเป็นความวิตก เป็นความกังวล เอาใจไม่อยู่หรอก

ใจของเราเนี่ยร้ายกาจ ไปทำอะไรมา เราทำเองใช่ไหม เราเป็นคนทำเอง แล้วก็มาพูดโง่ๆ “เมื่อก็เอ็งยังทำผิดอาบัติอย่างนั้นเลย พุทโธอะไร” นี่ความคิดมันจะเข้ามาต่อต้าน

แต่ถ้าเราปลงอาบัติซะ เราทำความผิดด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เสร็จแล้วเราก็ปลงอาบัติแล้ว เวลาไปนั่งนะ เมื่อกี้ก็ผิดมาแล้วแหละ แล้วก็ปลงอาบัติมาแล้วด้วย ตอนนี้เป็นปัจจุบันแล้วแหละ เอาได้หรือไม่ได้ เวลาจะภาวนาไปมันจะมีความคิดมาทั้งนั้นนะ

เพราะการภาวนาคือเอาชนะตนเอง ถ้าการเอาชนะตนเอง ถ้าทำได้จริงมันก็เป็นประโยชน์อย่างนั้น นี่พูดถึงว่าเวลาถ้ามันเป็นความสุขจิต มันเป็นจริงเป็นจังนะ

เวลาพระปฏิบัติเรา เรื่องนี้เขาพยายามทำให้ถูกต้อง ถ้าเราจะปฏิบัติ เพราะสิ่งนี้มันเป็นข้อเท็จจริงในใจเรา

แต่ถ้าเป็นพระทั่วๆ ไปนะ อาบัติของเขา เขาไม่ถือไม่สา ว่าอย่างนั้นเลย แต่ถ้าเขาไม่ถือไม่สาคะ ไอ้คำว่า “ไม่ถือไม่สา” มันเป็นความคิดนะ แต่บาปกรรมมันมีจริงนะ เพราะอะไร

เพราะมันเป็นสัจจะ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ใครทำอย่างใดได้อย่างนั้น ใครลงมือได้กระทำแล้วมันต้องมีผลแน่นอน ทำดีต้องได้ดี ทำชั่วต้องได้ชั่ว

แต่ก็ย้อนกลับมาอีกแหละ ย้อนกลับมา พวกเราทำดีหมดเลย แล้วไม่เห็นได้ดีเลย

มันมีกรรมเก่ากรรมใหม่ะ ในปัจจุบันนี้เรามีสติปัญญา เราก็ตั้งใจมีเจตนาที่ดี เราทำคุณงามความดีของเรา แต่สิ่งที่จะมาเกิดเป็นเรา จริตนิสัย เวรกรรมที่มันทำมา ถ้าคนที่มีวาระที่ดี เวรกรรมที่ดี ความคิดนี้ผ่องแผ้วมากนะ ความคิดบรรเจิดมาก บารมี เขาวินัยปัญญา นี้สุดยอด เพราะอะไร

เพราะเวลาเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาแล้ว พระอรหันต์แต่ละประเภท นั้นนะเพราะอะไร ก็จากจริตนิสัยนี้ ถ้าคนที่สร้างบุญบารมีมา โอ้โฮ! ปัญญา มีปฏิภาณไหวพริบที่ดี เวลาเราเกิดมาเป็นมนุษย์เหมือนกันนะ อย่างเราเอย่างกับควายเลย นู่นก็ไม่รู้ นี่ก็ไม่รู้ ไม่รู้ว่าทำบุญอะไรมา มีดีแปดด้าน

นี่ไง มันไม่เท่ากันตรงนี้ไง ถ้ามันไม่เท่ากันตรงนี้ ทำดีต้องได้ดี ทำดีต้องได้ดี ก็ทำเหมือนกัน ทำให้มากกว่าเขาด้วย แต่เรามันเอย่างกับควายตัวหนึ่งเลย ควายตัววิดเขาทั่วเลย แล้วก็ให้ภาวนาดี ๆ ใจไม่เห็นดีสักที ไอ้คนที่เขาภาวนาเขาไปถึงไหนแล้ว

ทำดีไม่ได้ดี ทำดีไม่ได้ดี บ่นกันทุกคนนะ แต่ไม่ได้ย้อนกลับไปดูว่าสิ่งที่ทำมา ทำมา
อย่างไร ทำมาๆ นะ แต่ถ้าคนทำดีมา แบบว่าบัว ๔ เหล่า บัว ๔ เหล่าถ้ามันเป็นความจริงคือ
มันเป็นความจริง ถ้าเป็นความจริงอย่างนี้แล้ว

มันก็ย้อนกลับมาคำถาม นี้เราจะบอกว่า การบริจาคสร้างอาคารปฏิบัติธรรมมันเป็น
เจตนาที่ดี ทุกคนก็หวังส่งเสริมพระพุทธศาสนา การส่งเสริมพระพุทธศาสนา ทำแล้วก็แล้ว
กันไป

ถ้าทำแล้วนะ โดยเจตนาที่ดีของเรา ถ้าที่นั่นเขาเป็นสัมมาทิฏฐิ เขาเพื่อประโยชน์กับ
ศาสนา เราจะมีใจเป็นกุศลทำกับเขาแล้วก็จบ ไม่ใช่ทำกับเขาแล้วก็จะไปติดตามเขาเลย จะ
ไปเอาปง.ไปตรวจสอบเขาอีกต่างหาก โอ้ย! วุ่นวายเลย อันนั้นทำบุญแล้วเราเดือดร้อนนะ

เราจะบอกว่า ทำบุญไปแล้วก็ถือว่าให้ทำแล้ว สิ่งที่มีมันเกิดขึ้นในวัด ในพระที่เขาว่าจะ
นำสร้างแล้วเขามีปัญหากัน นั่นมันเป็นเรื่องสังคมของสงฆ์เขา สังคมของเขา ถ้าสังคมของ
เขาเป็นอย่างนั้น สัปปายะ ๔ ถ้าสังคมเป็นอย่างนั้นก็เป็นอย่างนั้น

แล้วเวลาครูบาอาจารย์ของเราเวลาท่านทำเป็นตัวอย่าง ท่านทำท่านเป็นตัวอย่าง
เลยนะ

หลวงตาท่านสอนประจำ สอนผู้นำพระ คือต้องการให้พระคิดเป็น ให้พระรู้จัก
หัดคิด หัดคิดหัดพิจารณา สิ่งใดถูกต้องหรือสิ่งใดไม่สมควร

เวลาอยู่กับท่าน ท่านจะพูดประจำ เวลาพระคิดได้เองแล้วมารายงานท่าน ท่านชอบ
แต่บางทีพระคิดไม่เป็น แล้วท่านพยายามลงปฏิก ทั้งสั่งทั้งสอน ทั้งจีทั้งไซ มันยังไม่
ทำ มันยังทำกันไม่ได้ ถ้ามันยังไม่ทำ ยังทำกันไม่ได้ มันไม่มีเขาวนัปัญญา

แต่เวลาท่านชอบมาก ท่านดีใจมาก ถ้าพระรู้จักคิด รู้จักคิด รู้จักมีแนวทางขึ้นมา
ปรึกษาท่าน นั่นนะท่านต้องการอย่างนั้น ถ้าต้องการอย่างนั้น

ในสังคมสงฆ์ ในสังคมที่เป็นผู้นำที่ดี ผู้นำที่เป็นแบบอย่าง เราก็จะได้ประโยชน์ แต่
ถ้ามันเป็นสังคมสงฆ์ที่เราเข้าไปเริ่มต้นนะ เริ่มต้นดี ท่ามกลางมันไม่ดี ยิ่งบั่นปลายยิ่งแย่ แล้ว
เราก็ใช้สติปัญญาของเราพิจารณาของเราเอง

ถ้าเริ่มต้นบริสุทธิ์ ทำกลางและที่สุด สุดยอด เริ่มต้นเป็นการดำริที่ดี ทำกลางทำไม่ได้ ที่ที่สุด เรายังทำไม่ได้ เราถึงจะต้องใช้ปัญญาใคร่ครวญ แล้วพยายามอดตา หิ อดตโนหาถ ตนเป็นที่พึงแห่งตน

ถ้าที่ไหนพึงได้ เราก็อยากพึง ถ้าที่ไหนพึงไม่ได้ เราก็ต้องพยายามพึงตัวเราเอง พึงสติ พึงปัญญา หาที่ประพฤติปฏิบัติของเรา ชัดช่องสิ่งใด แสวงหาครูบาอาจารย์ แก่ไขเอา

เรื่องที่ผ่านมาแล้วให้มันผ่านไป ให้มันผ่านไป สิ่งที่ผ่านมาแล้วให้มันผ่านไป

เราถึงบอกว่า การแก้ ตั้งแต่ข้อต้นเลย มันเป็นการเล่นลิ้น เราว่าเป็นการเล่นลิ้น เป็นการเอาแพ้อาชนะ แต่ถ้ามันจะแก้ เราแก้ที่ใจเรา

นี่ก็เหมือนกัน เราไม่เล่นลิ้นกับใคร ลิ้นสองแฉก มันพูดได้ทั้งนั้นนะ มันจะเอาดีใส่ตัว เวลามันพูดได้ทั้งนั้น ผิดถูกไม่รู้ ผิดถูกมันเป็นเรื่องความจริงนะ เป็นสัจจะนะ กรรมมันให้ผลให้ผลจริงๆ แต่ไม่มีสำนึก

ถ้ามีสำนึกแล้ว จะทำสิ่งใด ใหนี่มันแคว้ตฤเรื่องภายนอกนะ มันยังไม่ได้เรื่องภาวนาเลย เวลาภาวนามันต้องเอาชนะตนเอง เอาชนะตนเองได้ ชนะกิเลส แล้วชนะกิเลสได้แล้ว เรื่องนี้เป็นเรื่องข้างนอก ไร้สาระมาก

เราถึงพูดประจำ คุษกันนักคุษกันหนา มีคุณธรรมๆ

มีคุณธรรมไปหาผลประโยชน์อะไรกัน มีคุณธรรมประกาศตนทำไม มีคุณธรรมนะ เพราะธรรมมันเหนือโลก เหนือเงินเหนือทอง เหนือโลกธรรม ๘ เหนือชื่อเสียง เหนือการยอมรับ เหนือหมดนะ

เราถึงบอกว่า ถ้ามีธรรมจริงนะ ดูหลวงปู่ลีสิ ตอนนี่เขามาบอก ไม่ออกจากห้องเลยนี่ไง ครูบาอาจารย์ของเราท่านไม่ออกมายุ่งเรื่องของโลกหรือ ขยะ ชี้นั้น อยู่ในใจเราสงบกว่า ดีกว่าเยอะเลย

ไอนี้ก็เหมือนกัน เวลาพูดก็พูดกันไป พอพูดเสร็จแล้วยังแสวงหาผลประโยชน์ ถ้า
แสวงหาผลประโยชน์ เรายับไม่ได้ เพราะเราถือว่าสิ่งนั้นมันเป็นสมบัติของโลก ธรรมะมี
คุณค่ากว่านั้น

ถ้ามีประกาศว่ามีธรรมแล้วเอ็งไปกินของอย่างนั้น ไร้สาระมาก ไร้สาระสุดๆ เราถึง
บอกว่าเป็นการเล่นล้น ล้นสองแฉก พูดเพื่อประโยชน์กับตน แต่ถ้าเป็นจริงนะ มันพิสูจน์ได้
พิสูจน์ได้จากใจเราแหละ ถ้าเป็นใจของเรา เห็นไหม

ฉะนั้น สิ่งที่ทำมาแล้ว มันเป็นเรื่องของสังคม ย้อนกลับมาเอาหัวใจของเรา เราจะ
ประพฤติปฏิบัติของเรา ธรรมะมีอยู่จริง ศีล สมาธิ ปัญญา สัจธรรมมีอยู่จริง เราทำได้จริง มัน
จะเป็นปัจจัยตั้ง สันติภูมิไว้ในหัวใจของเรา เอวัง